

Aikuisten mielenterveys- ja riippuvuuksien hoidon omavalvontasuunnitelma

Sisällys

Johdanto	2
1. Palveluntuottajaa koskevat tiedot	2
2. Omavalvontasuunnitelman laatiminen ja ylläpito	3
3. Palveluyksikön toiminta-ajatus, arvot ja toimintaperiaatteet sekä toimintaympäristö	5
4. Riskienhallinta	6
5. Palveluyksikön asiakas- ja potilasturvallisuus	8
6. Asiakkaan/potilaan asema, oikeudet ja oikeusturva	9
7. Palvelun sisältö	11
8. Palveluyksikön henkilöstö	16
9. Toimintaympäristö ja tukipalvelut	17
10. Omavalvonnan toteutus, seuranta ja raportointi	22

Johdanto

Omavalvontasuunnitelma on asiakirja, jossa palveluntuottaja kuvaa toiminnan keskeiset riskit sekä miten palveluntuottaja ja henkilöstö valvovat palvelualueeseen kuuluvien palvelujen laatua, asianmukaisuutta, turvallisuutta ja asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyttä. Omavalvontasuunnitelma on osa palveluntuottajan laajempaa omavalvontaohjelmaa. Tavoitteena on laadukkaan ja turvallisen hoidon toteutuminen.

Omavalvontaa ja valvonnan toteutumista ja kehittämistä ohjaa lainsäädäntö, määräykset, asetukset sekä viranomaisen antamat ohjeet, valtakunnalliset linjaukset ja ohjelmat sekä laatusuositukset ja oppaat.

1. Palveluntuottajaa koskevat tiedot

Palvelun järjestäjä:

Kainuun hyvinvointialue

Postiosoite: PL 400, 87070 Kainuu

Puhelin: 08 61561 (vaihde)

Kirjaamon sähköposti: kirjaamo.hyvinvointialue@kainuu.fi

Y-tunnus: 3221331-8

Palvelualueen tiedot:

Aikuisten mielenterveys- ja riippuvuushoito- ja palvelut

Hallinto:

Kainuun keskussairaala, rakennus I B

Postiosoite: Sotkamontie 13, 87300 Kajaani

Puhelin: 044 797 4059 (klinikkasihteeri)

Sähköposti: etunimi.sukunimi@kainuu.fi

Palvelualuepäällikkö: Pasi Kuosmanen, puh. 044 797 0135

Ylilääkäri: Juha Luukinen, puh. 050 597 4738

Palveluysikönpäällikkö: Marja-Leena Leinonen, puh. 050 597 4739 (Kajaanin seutu)

- Palveluesihenkilö: Sannamari Oinonen, puh. 044 797 0285

Palveluysikönpäällikkö: Jukka Pulkkinen, puh. 044 777 3064 (muu Kainuu, osastot)

- Palveluesihenkilö: Susanna Kinnula, puh. 044 797 0582

Ulkoistettuina palveluina: Laboratoriopalvelut, puhtaanapitopalvelut, turvallisuuspalvelut, työterveyshuollon palvelut sekä päihdehuollon laitostuntoutuspalvelut.

2. Omavalvontasuunnitelman laatiminen ja ylläpito

Omavalvontasuunnitelman laativat

- apulaispalveluesihenkilö Karoliina Salmi
- sairaanhoitaja Reetta Kuutti
- palveluyksiköiden henkilöstö

Omavalvontasuunnitelman hyväksyy

- palveluyksikköpäälliköt Marja-Leena Leinonen ja Jukka Pulkkinen

Omavalvontasuunnitelma käydään läpi henkilökunnan kanssa henkilökuntaryhmässä ja lähetetään sähköpostitse koko henkilökunnalle.

Omavalvontasuunnitelma löytyy

- Intranetin laatukäsikirjasta (kohta 2 Suunnittelu) ja
- tulosteena työyksiköistä

Asiakkaat/potilaat ja läheiset voivat osallistua toiminnan kehittämiseen asiakaspalautteiden avulla.

Omavalvontasuunnitelma tarkastetaan kerran vuodessa, jolloin suunnitelmaan tehdään tarvittavat muutokset. Korjaavat toimenpiteet tehdään kolmen kuukauden välein tai tarvittaessa aiemmin.

Kainuun hyvinvointialueen valvontaa toteuttavat tahot, vastuut ja velvollisuudet

Hyvinvointialuejohtaja

(hallintosäntö 21 §)

vastaa hyvinvointialueen toiminnasta ja taloudesta sekä johtaa ja kehittää toimintaa aluehallituksen alaisuudessa ja sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja varautumisen asianmukaisesta järjestämisestä.

Järjestämisjohtaja

(hallintosäntö 22 §)

johtaa, yhteensovittaa, ohjaa ja valvoo järjestämisen tuen toimintojen toteuttamista.

vastaa omavalvontaohjelmasta sekä oman ja ostopalvelujen valvonnasta.

Toimialuejohtaja

(hallintosäntö 23 §)

johtaa, kehittää ja valvoo toimialueensa toimintaa ja

vastaa sen toiminnasta, tehokkuudesta ja tuloksellisuudesta.

Palvelualuepäällikkö

(hallintosäntö 24 §)

vastaa alueensa toiminnan suunnittelusta, taloudesta, kehittämisestä, toimeenpanosta ja raportoinnista toimialuejohtajalle.

Palveluysikköpäällikkö (hallintosäntö 25 §) ja muut esihenkilöt	vastaa palveluysikkönsä toiminnan suunnittelusta, taloudesta, kehittämisestä, toimeenpanosta; raportoi palvelualuepäällikölle ja toteuttaa oman toiminnan sekä omaa toimintaa koskevien ostopalveluiden valvonnan yhteistyössä järjestämisen tuen kanssa.
Työntekijät	Jokaisella työntekijällä on lakisääteinen ja eettinen velvollisuus toimia turvallisesti sekä velvollisuus ilmoittaa havaitsemistaan riskeistä tai epäkohdista työnantajalleen. Ilmoitusvelvollisuus (Valvontalaki 29 §)
Valvontaverkosto	Valvonta työhön koulutetut asiantuntijat eri toimialueilta, jotka toteuttavat valvontatyötä
Sisäiset arvioijat	Toteuttaa sisäisten arviointien vuosisuunnitelmaa toimien sisäisen arvioinnin prosessin mukaisesti.
Järjestämisen tuen valvontatiimi Kokoonpano: - järjestämisjohtaja (puheenjohtaja), - asiakkuus- ja hankintojohtaja, - laatujohtaja, - hoitotyön johtaja, - johtajaylilääkäri, - sosiaali- ja sosiaalijohtaja, - pelastusjohtaja, - sisäinen tarkastaja sekä - sosiaali- ja potilasasiamiesvastaavat 3-4 kertaa/vuosi osavuosisikatsausten yhteydessä	valvoo, ohjaa ja koordinoi omavalvontaa ja valvontatoimintaa (strateginen taso) laatii ja ylläpitää hyvinvointialueen omavalvontaohjelmaa ja –suunnitelmaa, valvonnan vuosisuunnitelmaa. Omavalvontaohjelman ja -suunnitelmien täytäntöönpano, toteuttamisen seuranta ja arviointi, raportointi ja julkaisu. määrittelee valvontaan liittyviä toimintaohjeita ja linjauksia. seuraa, kokoaa, analysoi ja raportoi omavalvonnasta, valvonnasta, arvioinneista ja katselmuksista sekä eri palautekanavista saatua tietoa sekä korjaavien toimenpiteiden toteutumista. raportoi valvonnan ohjausryhmälle, hyvinvointialueen johtoryhmälle sekä aluehallitukselle ja luottamuselimille YTA –yhteistyö, yhteistyö ja raportointi valvontaviranomaisten kanssa.

3. Palveluyksikön toiminta-ajatus, arvot ja toimintaperiaatteet sekä toimintaympäristö

Kainuun hyvinvointialueen mielenterveyden ja riippuvuushoidon aikuisten (yli 18 vuotta) palveluyksiköt vastaavat kaikenikäisten kainuulaisten mielenterveyden, päihteiden ja muiden riippuvuuksien aiheuttamien haasteiden tutkimuksesta, hoidosta ja kuntoutuksesta perus- ja erikoissairaanhoidon tasoilla.

Palveluyksiköiden toimintaa ohjaavat asiakaslähtöisyys, perhekeskeisyys, tarpeenmukaisuus sekä yhdenvertaisuus. Toimintaperiaatteina ovat haittoja ehkäisevä ja kuntouttava työote sekä moniammatillinen verkostoyhteistyö.

Palvelualueen aikuisten mielenterveys ja riippuvuushoidossa toimii viitekehyksenä toipumisorientaatio, jossa painottuvat voimavarat, osallisuus, toivo, merkityksellisyys ja positiivinen mielenterveys. Henkilökohtainen toipumisprosessi johtaa tyydytystä tuovaan ja toiveikkaaseen elämään psyykkisen sairauden aiheuttamista rajoituksista huolimatta.

Kainuun hyvinvointialueen perustehtävä on tuottaa terveyttä, turvaa ja hyvinvointia Kainuussa. Toiminnan ensisijaisena tavoitteena on taata turvallinen, laadukas hoito ja palvelu, oikein ja oikeaan aikaan tasapuolisesti jokaiselle. Palvelut tuotetaan laadukkaasti, turvallisesti, kustannustehokkaasti ja asianmukaisesti. Tutkimus- ja hoitovalikoima on näyttöön perustuvaa ja edellyttää henkilökunnalta asianmukaista kouluttautumista.

Palvelualueen arvoihin kuuluvat vastuullisuus, avoimuus (työskentelyn läpinäkyvyys), luotettavuus, oikeudenmukaisuus (VALO).

Vastuullisuus on

- jokaisen vastuuta omasta toiminnastaan ja työskentelystään
- asiakkaista ja läheisistä huolehtimista
- työyhteisön hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtimista
- oma-aloitteisuutta ja aktiivisuutta

Avoimuus on

- ihmisten välistä vuorovaikutusta
- viestintää
- luottamusta
- päätöksenteon läpinäkyvyyttä
- tosiasioiden kunnioittamista

Luotettavuus on

- toimintamme ja asiakassuhteidemme perusta
- osa vastuullisuutta ja lupauksien pitämistä
- ammattitaitoa ja sovittujen toimintatapojen mukaisuutta
- osallisuutta
- luottamuksellisuutta

Oikeudenmukaisuus on

- tasapuolisuutta
- inhimillisyyttä
- yhdenvertaisuutta
- periaatteiden mukaista toimintaa

Turvallisuus on myös tärkeä arvo. Se tarkoittaa fyysistä ja psyykkistä turvallisuuden tunnetta hoitosuhteessa ja työssä, turvallisen tilan periaatteiden noudattamista ja työturvallisuuden huomioimista.

Mielenterveys- ja päihdepalveluita on saatavilla kaikissa Kainuun kunnissa.

4. Riskienhallinta

Palvelualue kerää säännöllisesti palautetta (asiakkaat/potilaat, läheiset ja työntekijät) toiminnastaan sekä käsittelee palautetiedon, kehittää ja arvioi toimintaa ja raportoi suunnitellusti. Palvelualue huolehtii poikkeavan palvelun käsittelystä (mm. vaara- ja haattatapahtumat, epäkohtailmoitukset, muistutukset, kantelut) hyvinvointialueen ohjeistuksen mukaisesti.

Prosessiriskianalyysissä (laatukäsikirjan kohta 4 Suunnittelu) kuvataan

- toiminnan riskit ja niiden syyt,
- riskin suuruus sekä
- toimenpiteet ja suojausjärjestelmät, kuten tarkastuslistat.

Prosessiriskianalyysi sisältää myös **asiakaspalveluun liittyvät riskit ja kehittämismahdollisuudet**. Niiden osalta kuvataan

- sidosryhmät ja asiakkaat,
- tunnistetut riskit, niiden kehittämismahdollisuudet sekä
- toimenpiteet epäkohtien korjaamisen suhteen.

Asiakaspalveluun liittyvien riskien ja prosessiriskianalyysin avulla voidaan suunnitelmallisesti huomioida epäkohtia, todettujen riskien poistamiseksi tai minimoimiseksi.

Palvelualueen **potilasturvallisuusriskien kartoitus ja vaaratapahtumat** kirjataan Haipro-järjestelmään. Hairpro-ilmoituksessa

- kuvataan epäkohdat, riskit ja vaaratapahtumat
- tunnistetaan riskit/kehittettävät asiat
- kirjataan asian eteenpäin vieminen, seuranta, vastuuhenkilö, aikataulu ja tehdyt muutokset.

Henkilökunta on ohjeistettu vaaratapahtumailmoituksen kirjaamiseen. Niistä tehdään koonnit ja ne analysoidaan työyksiköiden henkilökuntaryhmissä kuukausittain. Toimenpide-ehdotusten pohjalta toteutetaan korjaavat toimenpiteet ja neljännesvuosittain kirjataan kooste tilanneraporttiin.

Palautetta kerätään jatkuvasti myös asiakkailta (hyvinvointialueen asiakaspalautekanava).

Toimintaympäristön haasteet: SWOT-analyysissä kuvataan

- toiminnan vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat sekä
- keinot näiden kehittämiseksi ja hyödyntämiseksi.

Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi (WPro-ohjelma). Siinä huomioidaan työyksiköittäin

- henkinen kuormittuminen
- tapaturman vaarat
- ergonomia
- fysikaaliset ja kemialliset vaaratekijät sekä
- biologiset altisteet.

Näiden kohdalla on määritelty

- työn sisältö
- vaaran/ haitan/ havainnon kuvaus
- riskiluokka sekä
- toimenpiteet, vastuuhenkilö ja aikataulu.

Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi tehdään yhdessä työyksiköissä kanssa kahden vuoden välein tai tarvittaessa.

Työelämän laatumittarilla (QWL) kartoitetaan ja kuvataan henkilöstön kokemuksia työelämän laadusta ja sen vahvuuksista ja kehityskohteista. Näiden pohjalta tehdään suunnitelma epäkohtien kehittämiseksi ja työhyvinvoinnin lisäämiseksi. Työelämän laatumittaus tehdään suunnitellusti neljä kertaa vuodessa.

Turvallisuuskävelyt tukevat työssä esiintyvien vaara- ja haittatekijöiden arviointia.

Palvelualueen työyksiköissä toteutetaan vuosittain turvallisuuskävely, jolla tuetaan ennakoivaa riskien tunnistamista ja pyritään havaitsemaan sellaisia turvallisuusuuhkia, joita ei välttämättä vaaratilanneraporteissa nouse esille. Palo- ja pelastusturvallisuusvastuu henkilöt vastaavat turvallisuuskävelyiden toteutumisesta yhdessä esihenkilöiden kanssa.

Hyvinvointialueen ja palveluntuottajan tekemän omavalvonnan lisäksi jokaisella työntekijällä on lakisääteinen ja eettinen velvollisuus toimia turvallisesti sekä velvollisuus ilmoittaa havaitsemistaan riskeistä tai epäkohdista työnantajalleen. Ilmoittamisesta ei tule työntekijälle kielteisiä seurauksia. Riskienhallinta vaatii sitoutumista ja aktiivisia toimia koko henkilökunnalta. Työntekijät osallistuvat turvallisuustason ja -riskien arviointiin, omavalvontasuunnitelman laatimiseen ja turvallisuutta parantavien toimenpiteiden toteuttamiseen.

Tietyille tehtäväalueille on nimetty työyksiköittäin **vastuuhenkilöt**, joiden tehtävänä on huolehtia kyseiseen tehtäväalueeseen liittyvistä toimenpiteistä, perehdytyksestä sekä kehittämisestä. Vastuuhenkilöt päivitetään vuosittain tai aina työntekijän vaihduttua.

5. Palveluyksikön asiakas- ja potilasturvallisuus

Turvallisuus rakentuu oikeasta toiminnasta, asenteista ja kulttuurista. Turvallisessa hoidossa/palvelussa käytetään vaikuttavia menetelmiä ja siinä hyödynnetään olemassa olevia voimavaroja parhaalla mahdollisella tavalla.

Asiakkaan/potilaan näkökulmasta hoidon hyvä laatu tarkoittaa sitä, että hän saa tarvitsemansa palvelun/hoidon oikeaan aikaan, oikeassa paikassa, oikealla tavalla annettuna ja siitä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa ja epämukavuutta. Asiakkaiden/potilaiden tiedonsaannin turvaaminen on peruslähdekohta osallisuudelle.

Turvallisuutta edistävät käytänteet:

- Asiakkaan/potilaan tunnistaminen
- Asiakkaan/potilaan ja läheisten osallistaminen
- Asiakaslähtöinen ja kuntouttava työote
- Turvallinen lääkehoito, ajantasainen lääkehoitosuunnitelma
- Turvallinen lääkintälaitteiden ja hoitotarvikkeiden hallinta
- Tiedonkulku: strukturoitu raportointimalli (ISBAR), erilaiset tarkastuslistat
- Asiakkaan/potilaan itsemääräämisoikeuden vahvistaminen
- Asiakas- ja potilasturvallisuus poikkeusoloissa
- Osaamisen kehittämisen suunnitelma
- Pelastussuunnitelma
- Omavalvontasuunnitelma
- Valmiussuunnitelma
- Yhteiset hoitoneuvottelut asiakkaan/potilaan, hänen läheistensä sekä muun hoitavan verkoston kanssa osallisuuden ja tiedonkulun turvaamiseksi.
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023) edellyttää, että palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan henkilöstöön kuuluvan on ilmoitettava viipymättä vastuuhenkilölle tai muulle toiminnan valvonnasta vastaavalle henkilölle, jos hän tehtävissään huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan asiakkaan tai potilaan sosiaali- tai terveydenhuollon toteuttamisessa taikka muun lainvastaisuuden.

Asiakas- ja potilasturvallisuuskulttuuriin kuuluu riskien ja haittatapahtumien ennakointi ja etukäteisarviointi. Inhimillisen erehtymisen mahdollisuus otetaan huomioon ja vaara- ja haittatapahtumista pyritään jatkuvasti oppimaan. Avoin ja syyllistämätön toimintakulttuuri sekä henkilöstön sitoutuminen asiakas- ja potilasturvallisuustyöhön tukee turvallisuuden kehittymistä myönteiseen suuntaan.

Ammattilaisten tekemät asiakas- ja potilasturvallisuusilmoitukset (HaiPro):

[Vaara- ja haattatapahtumien seuranta, onnistumisilmoitukset](#)

Asiakkaan, potilaan tai läheisen tekemä vaaratilanneilmoitus:

[Ilmoitus vaaratapahtumasta tai turvallisuushavainnosta | Kainuun hyvinvointialue](#)

Asiakaspalaute: [Asiakaspalaute | Kainuun hyvinvointialue](#)

Hankintapalvelut on keskitetty Järjestämisen tuki -yksikköön, joka toimii hankintalain puitteissa hankintojen ja kilpailutusten toteutuksessa tiiviissä yhteistyössä toimi- ja palvelualueiden kanssa. Hankintapalvelut laatii tarjouspyyntöjä, toteuttaa kilpailutusprosesseja, tarjousten vertailua, osallistuu hankintaesityksen tekemiseen sekä hankintapäätöksen ilmoittamiseen ja lainvoimaisen hankintasopimuksen allekirjoittamiseen.

Palvelualueella valvotaan yksityisiltä palveluntuottajilta hankittuja palveluita ja niiden sopimuksen mukaista toteuttamista samoin kuin omaa palveluntuotantoa säännöllisesti vuosittain yhteisen valvontaohjeen mukaisesti.

Ulkoistettuina palveluina hankitaan laboratoriopalvelut, puhtaanapitopalvelut, turvallisuuspalvelut, työterveyshuollon palvelut, päihdehuollon laituskuntoutuspalvelut sekä osa vaativan psykiatrisen erikoissairanhoidon palveluista.

6. Asiakkaan/potilaan asema, oikeudet ja oikeusturva

Palvelualueen asiakkaalla/potilaalla on oikeus hyvään hoitoon ja kohteluun. Keskeiset mielenterveys- ja riippuvuushoidon palveluja ohjaavat lait ovat

- [Mielenterveyslaki 1116/1990](#)
- [Päihdehuoltolaki 41/1986](#)
- [Terveydenhuoltolaki 1326/2010](#)
- [Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja... 566/2005](#)
- [Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992](#)
- [Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994](#)
- [Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen... 703/2023](#)
- [Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä \(612/2021\)](#)
- [Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023](#)
- [Laki julkisista hankinnoista ja... 1397/2016](#)
- [Työturvallisuuslaki 738/2002](#)

Hoitoon hakeutumisen kynnys pidetään matalana, jo huoli omasta tai läheisen tilanteesta riittää yhteydenottoon. Hoitoon voi hakeutua asiakkaan/potilaan/perheen yhteydenoton perusteella, lähetettä ei tarvita. Hoitoon voidaan tulla myös läheteellä. Hoitoon pääsyn kestoa seurataan säännöllisesti potilaskertomusjärjestelmän kautta.

Asiakkaan itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan, tuetaan ja vahvistetaan hänen osallistumistansa hoidon ja palvelusuunnitteluun ja toteuttamiseen. Asiakkaalle annetaan mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa hoitonsa ja palvelunsa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Häntä koskeva asia käsitellään ja ratkaistaan siten, että ensisijaisesti otetaan huomioon hänen etunsa ja häntä on kuultava päätöksen tekemistä. Palveluja toteutetaan lähtökohtaisesti rajoittamatta henkilön itsemääräämisoikeutta. Mahdolliset rajoitustoimenpiteet toteutetaan turvallisesti henkilön ihmisarvoa kunnioittaen ja lievimmän rajoittamisen periaatteen mukaisesti ohjeita ja lakia noudattaen.

Asiakas/potilas ja tarvittaessa myös hänen läheisensä osallistuvat aktiivisesti kaikkiin hoito- ja kuntoutusprosessin vaiheisiin hoitoneuvotteluissa. Näin heillä on mahdollisuus saada ajantasaista tietoa terveydentilastaan ja hoidostaan sekä vaikuttaa hoidon sisältöön ja hoitoa koskeviin päätöksiin. Asiakkaan/potilaan kanssa laaditaan yhdessä hoitosuunnitelma, jota päivitetään tarvittaessa.

Asiakkaiden/potilaiden ja heidän läheistensä osallistuminen laadun kehittämiseen tapahtuu asiakaspalautteiden kautta. Asiakaspalautetta kerätään tehostetusti asiakaspalauteviikoilla vähintään kerran vuodessa. Lisäksi palautetta on mahdollisuus antaa suullisesti ja kirjallisesti jatkuvana palautteena sekä sähköisen asiakaspalautejärjestelmän kautta.

Asiakaspalautteet käsitellään säännöllisesti työyksiköissä ja tarvittaessa kehitetään ja korjataan toimintaa annettujen palautteiden pohjalta. Asiakkaan/potilaan ja hänen läheisen halutessa heidän kanssaan käsitellään yhdessä koettu epäasiallinen kohtelu, haittatapahtuma tai vaaratilanne.

Palvelun laatuun tai asiakkaan saamaan kohteluun tyytymättömällä on oikeus tehdä muistutus toimintayksikön vastuuhenkilölle tai johtavalle viranhaltijalle. Muistutuksen voi tehdä tarvittaessa myös hänen laillinen edustajansa, omainen tai läheinen. Muistutuksen vastaanottajan on käsiteltävä asia ja annettava siihen kirjallinen, perusteltu vastaus kohtuullisessa ajassa (1–4 viikkoa). Potilas tai sosiaalihuollon asiakas voi tehdä kokemistaan sosiaali- ja terveydenhuollon epäkohdista kantelun aluehallintovirastoon (AVI).

Asiakaspalaute (hoitoyksikölle): [Asiakaspalaute | Kainuun hyvinvointialue](#)

Muistutus (palvelualueelle): [Potilasasiavastaavapalvelun ohjeet ja lomakkeet](#)

Kantelu (AVI:lle): [Valvonta ja kantelut - Henkilöasiakas - Aluehallintovirasto \(avi.fi\)](#)

Potilasasiavastaava Sanna Huotari, potilasasiavastaava@kainuu.fi

Puh. 044 710 1324 Palveluajat maanantai - perjantai

Potilasasiavastaavapalvelun sihteeri potilasasiamespalvelu@kainuu.fi

Puh. 044 763 0487 Palveluajat maanantai - tiistai

Käyntiosoite: Kainuun keskussairaala
Sotkamontie 13 F2
87070 Kainuu**Postiosoite:**Potilasasiavastaavapalvelu
PL 400 87300 Kajaani**Sosiaaliasiavastaava** Tiina Komulainen tiina.komulainen@kainuu.fi

Puh. 044 797 0548, Puhelinneuvonta ma-ti ja to klo 8 - 11

Sosiaaliasiavastaavalle voi lähettää viestin Omasote-palvelun kautta. Viestin lähettäminen edellyttää tunnistautumisen palveluun verkkopankkitunnuksilla tai mobiilivarmenteella, minkä vuoksi se on tietoturvallinen viestinvälitys.

7. Palvelun sisältö

Hoidontarpeen selvittelyn yhteydessä asiakkaalle/potilaalle muodostetaan hoitava työryhmä (vähimmillään yksi nimetty oma työntekijä). Hoitavalla työryhmällä on yhteiset hoidolliset tavoitteet ja kuntouttava näkökulma sekä perhe- ja verkostokeskeinen ja avohoitopainotteinen työskentelyote. Työntekijät suunnittelevat ja arvioivat tarpeenmukaista hoitoa yhteistyössä asiakkaan, lähiverkoston, erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon työntekijöiden ja tarvittaessa seudun muiden toimijoiden kanssa hoitoneuvotteluissa.

Avohoidon hoitosuhdekäynnit voivat sisältää yksilö-, pari-, perhe- ja/tai ryhmäkeskusteluja. Hoidon suunnittelua voidaan täydentää mm. psykologisella tutkimuksella tai fysioterapeutin tai toimintaterapeutin arviolla, joilla arvioidaan potilaan psyykkisiä ja sosiaalisia haasteita sekä tarvittaessa arvioida työ- ja toimintakykyä ja psykoterapia mahdollisuuksia. Tutkimus- ja hoitokäyntejä toteutetaan sekä lähi- että etävastaanotoilla. Toteutamme myös viranomaisten määräämiä seurantoja (työpaikalta hoitoon ohjaus, ajoterveysten seuranta, lastensuojelun velvoittama päihdekartoitus sekä valvotun koevapauden ja yhdyskuntapalvelun päihdejaksot). Tarvittaessa asiakkaalle järjestetään ympärivuorokautista hoito- ja/tai kuntoutuspalvelua hyvinvointialueen sairaalaosastoilla, kuntoutuskodeissa tai ostopalveluna eri palveluntuottajilta.

Palvelualueen yksiköt:

Mielenterveys ja päihdepäivystyksessä Kainuun Keskussairaalan yhteispäivystyksessä (Sotkamontie 13) vastataan päivystykselliseen hoidon tarpeen arviointiin ja kiireellisiin yhteydenottoihin koko Kainuun alueella.

Kajaanissa toimii korvaushoitoyksikkö mielenterveys- ja päihdepäivystyksen vieressä, joka vastaa kajaanilaisten opioidikorvaushoidossa olevien asiakkaiden lääkehoidon toteutuksesta ja seurannasta. Korvaushoitoyksikössä ei tehdä alkuvaiheen hoidon tarpeen arviota ja psykososiaalinen hoito toteutuu mielenterveys ja päihdeyksikössä.

Kuhmon mielenterveys- ja päihdeyksikössä hoidetaan avohoidossa pääasiassa kuhmolaisia täysi-ikäisiä asiakkaita mielenterveyteen, elämän kriiseihin ja eri riippuvuuksiin liittyvissä ongelmissa ja sairauksissa. Hoitoajat vaihtelevat yksittäisistä käynneistä vuosien mittaisiin terapioihin. Kuhmon mielenterveys- ja päihdeyksikkö on avoinna maanantaista perjantaihin klo 9–15. Henkilökuntaan kuuluu 4,5 sairaanhoitajaa, joista 1,5 hoitaa pääsääntöisesti päihde- ja riippuvuuksien hoidon asiakkaita. Kolmella sairaanhoitajalla on psykoterapeutin koulutus. Kolme työntekijää on kognitiivisessa lyhytterapiakoulutuksessa. Kaikki työntekijät osallistuvat lääkehoidon toteutukseen. Hoitomuotoihin kuuluvat lyhyet tutkimus- ja selvittelykäynnit, psykososiaalinen tuki sekä yksilö-, pari- ja perheterapiat. Teemme yhteistyötä eri viranomaisten ja verkostojen kanssa asiakkaan luvalla.

Paltamon mielenterveys- ja päihdeyksikkö tarjoaa hoitoa aikuisille, jotka tarvitsevat tukea mielenterveyteen, elämän kriiseihin ja erilaisiin riippuvuuksiin liittyvissä haasteissa ja sairauksissa. Henkilökunta työskentelee arkisin virka-aikana.

Osastot E ja 13

Aikuisten psykiatrian ja päihdepotilaiden osastohoito toteutetaan Kainuun keskussairaalassa mielenterveys- ja päihdeosastoilla E ja 13. Osastojen toiminta perustuu hoitokokoustyöskentelyyn, johon osallistuvat asiakas, hänen perheensä sekä tapauskohtaiset avohoidon ja osaston työntekijät. Hoitokokouksissa suunnitellaan yksilöllisesti potilaan ja hänen lähiverkostonsa kanssa tarpeenmukainen psykiatrinen hoito ja tuki, jonka toteuttamisesta jatkaa sama tapauskohtainen työryhmä osastohoidon jälkeen.

Osastolla E on yhteensä 30 vuodepaikkaa kolmessa eri solussa. A- sekä B-solussa vuodepaikkoja on 9 ja C-solussa 12. A-solu vastaa akuutisti sairaalahoitoa tarvitsevien ja ensikertalaisten hoidosta. B- ja C-solussa hoidetaan pitkäaikaisia kuntoutuspotilaita. Hoito osastolla toteutuu joko vapaaehtoisesti tai tahdosta riippumatta. Mielenterveyslain mukaiset tarkkailut tehdään OYS Psykiatrialla, josta potilaat siirtyvät tarvittaessa jatkohoitoon osastolle E.

Osasto 13 on 8 – paikkainen avo-osasto, joka tarjoaa nuorten aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluja. Se toimii viikko-osastona ja henkilökuntaa ei ole paikalla öisin. Osaston kuntoutusjakso on jaettu lyhytaikaiseen kuntoutusjaksoon (1-3 kk), kuntouttavaan hoitojaksoon, intervallijaksoon (1-2 vk) tai avohoitokäynteihin. Hoidon tavoitteena on tukea kuntoutujaa pärjäämään mahdollisimman itsenäisesti arjessa ja elämässä.

Kuntoutuspalvelut

Kuntoutuspalvelut koostuvat kuntoutuskodeista Kainuun eri kunnissa sekä avokuntoutuksesta.

Kuntoutuskoti Eljaskartano (10 paikkaa), kuntoutuskoti Taipale (12 paikkaa), Suomussalmen kuntoutuskoti (12 paikkaa) ja Sotkamon kuntoutuskoti (9 paikkaa) ovat 2-vuoroyksiköitä, joissa on kodinomaiset puitteet tuettuun asumiseen. Asumisella on pitkäaikaishoidon päätös ja vuokrasopimus tehdään jokaiselle omaan huoneeseen. Kuntoutuskodit tarjoavat asumispalvelua, avohoitoa sekä intervallihoidoja mielenterveys- ja päihdekuntoutujille. Kuntoutuskodeilla eletään yhteisöhoitoa periaattein, joissa asukkailla on vastuuvuoroja mm. ruokailuun ja siivoukseen liittyen. Hoitokokouksissa suunnitellaan ja arvioidaan hoitoa ja kuntoutusta asukkaan, omaisten, lähiverkoston ja tapauskohtaisen työryhmän kanssa tarpeenmukaisen hoitomallin mukaisesti. Kuntoutuskodeilla on myös ryhmiä mm. liikuntaan, musiikkiin ja ruuanlaittoon liittyen. Kuntoutuskodeilla on avoasiakkaita, jotka käyvät lääkkeenjaolla, ryhmissä, keskustelukäynneillä ja/tai intervalleilla. Hoito ja kuntoutus voi tapahtua myös kotikäynteinä, eli kotikuntoutuksena. Kotikuntoutuksen tavoitteena on tukea kuntoutujan arjessa selviytymistä ja toimintakyvyn parantumista sekä turvata psykiatrisen hoidon jatkuvuus. Kotikäynneillä tai vastaanottokäynneillä tuetaan kuntoutuja kotona pärjäämistä, kannustetaan kodin ulkopuolisiin toimintoihin ja sosiaalisiin kontakteihin sekä toteutetaan lääkehoitoa. Kotikuntoutuksessa toteutetaan tapauskohtaista työryhmätyöskentelyä tarpeenmukaisen hoitomallin mukaisesti. Hoito ja kuntoutus suunnitellaan hoitokokouksissa. Kuntoutuskodeilla työskentelee sairaanhoitajia ja lähihoitajia.

Kajaanin seudun Kotikuntoutuksen asiakkaina ovat kajaanilaiset mielenterveys- ja päihdekuntoutajat. Kotikuntoutuksen tavoitteena on tukea kuntoutujan arjessa selviytymistä ja toimintakyvyn parantumista sekä turvata psykiatrisen hoidon jatkuvuus. Kotikäynneillä ja vastaanottokäynneillä tuetaan kuntoutujan kotona pärjäämistä, kannustetaan kodin ulkopuolisiin toimintoihin ja sosiaalisiin kontakteihin sekä toteutetaan lääkehoitoa. Kotikuntoutuksen pääasiallinen työmuoto on työparityöskentely. Kotikuntoutuksessa toteutetaan tapauskohtaista työryhmätyöskentelyä tarpeenmukaisen hoitomallin mukaisesti. Hoito ja kuntoutus suunnitellaan hoitokokouksissa.

Ryhmätalo on Kainuun hyvinvointialueen avohoitoyksikkö, joka tarjoaa aikuisille kainuulaisille mielenterveys- ja päihdekuntoutujille ryhmämuotoista hoitoa ja kuntoutusta sekä yksilöohjausta. Hoidon tarve arvioidaan yhdessä kuntoutujan, läheisten ja tapauskohtaisen työryhmän kanssa. Hoito suunnitellaan jokaiselle yksilöllisesti tarpeen ja tilanteen mukaan. Ryhmätalon hoitoon ja kuntoutukseen ohjautetaan muista Kainuun mielenterveyspalveluiden ja riippuvuuksien hoidon yksiköistä.

IPS-työhönvalmennus (osana Ryhmätalon toimintaa)

IPS-työhönvalmennukseen ohjautuu töihin motivoituneita kuntoutujia Kainuun hyvinvointialueen mielenterveyspalveluiden kautta. Työhönvalmentaja kartoittaa asiakkaan kanssa hänen osaamisensa sekä etsii sopivan työpaikan. IPS-toimintamallin keskiössä on kaksi asiakasryhmää: työntekijät ja työnantajat. Yhdistävänä linkkinä toimii työhönvalmentaja. Yrityksille tukea annetaan esimerkiksi täsmätyön tai työn muokkaamiseen liittyvissä kysymyksissä. Työhönvalmennus jatkuu työsuhteen aikana ja palvelu on molemmille asiakasryhmille maksutonta.

Ympärivuorokautisista kuntoutuskodeista Salmijärven kuntoutuskoti on 16-paikkainen ja Samoojan kuntoutuskoti 15-paikkainen asumispalveluyksikkö mielenterveys- ja päihdekuntoutujille. Asukaskunta on pitkäaikaista ja vaihtuvuus asukkaissa on vähäistä. Yleensä asukkaat eivät kuntoudu enää itsenäiseen asumiseen, vaan asuvat kuntoutuskodilla elämänsä loppuun saakka tai tarpeen vaatiessa siirtyvät ikäihmisten asumispalveluiden piiriin. Asukkaaksi tullaan hoitokokouksen kautta yleensä kotoa tai erikoissairaanhoidosta ensin koejaksolle, jos hoitokokouksen perusteella arvioidaan soveltuvaksi asumaan kuntoutuskodilla. Koejakson jälkeen tehdään hakemus asumispalveluista moniammatilliseen asumispalvelutyöryhmään, jossa tehdään joko myönteinen tai kielteinen päätös. Myönteisen päätöksen saatuaan kuntoutujalle tehdään vuokrasopimus. Tulovaiheessa, sekä säännöllisin väliajoin asukkaille järjestetään hoitokokouksia, joissa arvioidaan ja suunnitellaan asukkaan hoitoa ja kuntoutusta yhteistyössä omaisten ja moniammatillisen työryhmän kanssa tarpeenmukaisen hoitomallin ja tapauskohtaisen työryhmän periaatteella. Yhteistyötä tehdään tarpeen mukaisesti esim. ravitsemusterapeutin, edunvalvonnan, avokuntoutuksen sekä ikäihmisten ja vammaispalveluiden asiakasohjauksen kanssa. Asukkaille tehdään säännöllisesti sekä tarpeen mukaan voinnin muuttuessa RAI-arvio. Tavoitteena on mielenterveyskuntoutujan toimintakyvyn ja yhteisöasumisen valmiuksien ylläpitäminen kannustamalla sekä tukemalla elämän- ja arjenhallinnassa. Kuntoutuskodit toimivat yhteisinä, jossa työt ja vastuut, kuten esim. siivoukset ja keittiötyöt jaetaan yhdessä. Osallistuminen ryhmiin ja ulkopuolisiin toimintoihin on keskeinen osa jokaviikkoista elämää. Kuntoutuskodilla toteutetaan toipumisorientaation viitekehystä ja kuntouttavaa työotetta.

Kuhmon avokuntoutuksessa tarjotaan kuntoutuspalveluita täysi-ikäisille mielenterveyskuntoutujille. Kuntoutuspalveluihin kuuluu ryhmätoimintaa, toiminnallista kuntoutusta, tukikeskusteluja, kotikuntoutusta sekä lääkehoidon toteutusta ja seurantaa. Avokuntoutusta toteutetaan asiakkaan henkilökohtaisen kuntoutussuunnitelman mukaisesti, joka on laadittu yhdessä kuntoutujan, hänen läheistensä sekä hoitajien kanssa. Asiakasmäärät vaihtelevat tilanteen mukaan. Hoitosuhteessa on n. 70 asiakasta. Usealla asiakkaalla on pitkä psykiatrinen hoitohistoria. Asiakkaat voivat olla iäkkäitä, monisairaita, monilääkittyjä, päihderiippuvaisia ja/tai muistisairaita, mikä tuo lääkehoitoon erityispiirteitä. Asiakkaiden ikärakenne jakautuu 21–85-vuotiaisiin. Asiakkaat asuvat omissa kodeissaan. Henkilökunta on paikalla pääsääntöisesti maanantaista perjantaihin klo 9–15. Henkilökuntaan kuuluu 1,5 sairaanhoitajaa, joista toisella on psykoterapeutin koulutus sekä kaksi lähihoitajaa.

Työyksiköissä on kirjalliset **lääkehoitosuunnitelmat**, jossa kuvataan yksityiskohtaisesti työyksikön lääkehoidon toteuttaminen ja lääkehoidon turvallisuuden seuranta. Lääkehoitosuunnitelmat on laadittu yhdessä vastaavan lääkärin kanssa ja ne päivitetään vuosittain. Lääkehoitosuunnitelmat löytyvät intranetin laatukäsikirjasta kohdasta 4 Suunnittelu.

Lääkintälaitteita on käytössä rajattu valikoima (mm. avohoidossa alkometri, verenpainemittari, henkilövaaka). Niitä käytetään kirjallisten ohjeiden mukaisesti. Työyksiköihin on nimetty laitevastaavat hyvinvointialueen ohjeistuksen mukaisesti.

Tietosuoja ja tietoturva

Tietosuoja ja tietoturva-asioissa palvelualueella toimitaan hyvinvointialueen ohjeistusten mukaisesti. Kirjalliset ohjeet löytyvät intranetistä ja ne on liitetty osaksi uusien työntekijöiden perehdytysuunnitelmaa. Perehtymisensä ja ohjeistukseen sitoutumisensa uusi työntekijä ja opiskelija ilmaisevat allekirjoittamalla hyvinvointialueen tietosuojalomakkeen. Tietoturvan ja tietosuojan omavalvontasuunnitelmat on laadittu työyksiköittäin.

[Tietosuoja ja -turva](#)

[Tietosuojan säännöt, ohjeet ja lomakkeet](#)

Asiakas- ja potilastietojen käsittely ja kirjaaminen

Palvelualueen kaikki asiakas- ja potilastiedot ovat luottamuksellisia. Potilastietojärjestelmän asetukset rajaavat tietojen näkymistä hyvinvointialueen muissa terveydenhuollon yksiköissä. Potilastietojen suojelemiseksi on hyvinvointialueella kirjalliset ohjeet, joita palvelualueen työntekijät noudattavat.

STM:n ohje potilastietojen laatisesta ja käsittelystä:

kainuu.sharepoint.com/sites/kainuun-hyvinvointialue/Jaetut

[asiakirjat/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2Fkainuun-hyvinvointialue%2FJaetut](#)

[asiakirjat%2FLaadunhallinnan tietopankki%2FPotilasasiakirjojen laatiminen ja](#)

[kasittely_stm%2Epdf&parent=%2Fsites%2Fkainuun-hyvinvointialue%2FJaetut](#)

[asiakirjat%2FLaadunhallinnan tietopankki](#)

8. Palveluyksikön henkilöstö

Palveluyksiköt	Lastenpsyk 7030510	Nuorisopsyk 7030520	Kajaanin mt- ja päihdepalvelut 7030530	Sotkamon mt- ja päihdepalvelut 7030540	Kuhmon mt- ja päihdepalvelut 7030550	Paltamon ja Ristijärven mt- ja päihdepalvelut 7030570	Suomussalmen ja Hyrynsalmen mt- ja päihdepalvelut 7030560	Mt-/päihdepalv. osastohoito (esh) 7030590 os. E	Mt-/päihdepalv. osastohoito (esh) 7030590 os. 13	Mt- ja päihdepalv. hallinto- ja ostopalvelut 7030580	YHT.
Nimike											
ylilääkäri			1							1	2
apulaisylilääkäri										2	2
erikoislääkäri			1								1
palvelualuepäällikkö										1	1
palveluyksiköpäällikkö										2	2
palveluesihenkilö	1									2	3
apulaispalveluesihlö	1	1	6	1	1	1	1	3	1		16
psykologi	1	2	2								5
sairaanhoitaja	11	17	44	7	5	4	7	20	4		119
sosiaalitoimittaja	1										1
sosiaaliohjaaja			1					1		1	3
lähihoitaja			1	23	3	2	3	10	1		46
ohjaaja			2				1				3
lastenhoitaja	1										1
klinikkasihteeri										1	1
YHT.	16	23	78	11	8	8	12	34	6	10	206

Palveluyksikön yksiköiden henkilökuntarakenne ja – määrä on kuvattu yllä olevassa taulukossa. Vakinaisen henkilökunnan lisäksi yksiköissä työskentelee määräaikaista työntekijöitä mm. erilaisien poissaolojen takia. Osassa yksiköistä tehdään työtä kolmessa vuorossa, osassa kahdessa vuorossa tai pelkästään virka-aikana.

Palvelualueella työskentelee toimintaan perehtynyt ammattitaitoinen henkilökunta. Osaamista ja pätevyyttä seurataan ja vahvistetaan koulutusten avulla. Työ edellyttää riittävää suullista ja kirjallista suomen kielen taitoa. Uudet työntekijät ja harjoitteluun tulevat opiskelijat perehdytetään erillisen perehdytysuunnitelman mukaisesti heti alkuvaiheessa.

Kaikilta edellytetään työpaikalla asiallista käyttäytymistä ja hyviä tapoja. Ammattihenkilöltä edellytetään ammatillisten tietojen ja taitojen lisäksi riittävää terveydentilaa ja ammatillista toimintakykyä. Hoitohenkilökunnan ja lääkäreiden ammattipätevyys tarkistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattirekisteristä (JulkiTerhikki). Sijaisten hankinnasta vastaa rekrytointiyksikkö erikseen sovituilla ohjeistuksilla. Palvelujen asianmukaisen ja laadukkaan toteutumisesta vastaa yksikön esihenkilö, joka arvioi sijaistarpeen henkilöstön poissaoloissa. Sijaisten hankinnasta vastaa rekrytointiyksikkö erikseen sovituilla ohjeistuksilla.

Henkilöstölle järjestetään mahdollisuus lisä- ja täydennyskoulutuksiin mm. erilaisia menetelmäkoulutuksia, neuropsykiatrinenvalmentajakoulutusta, psykoterapeuttikoulutuksia, uhkaavien tilanteiden hallintakoulutuksia, kognitiivinen lyhytterapiakoulutuksia yms.

Työympäristö ja työhyvinvointi ovat keskeinen osa asiakas- ja potilasturvallisuutta. Työturvallisuuden ylläpitämiseksi ja tapaturmien ennaltaehkäisemiseksi yksiköissä on tehty joka toinen vuosi päivitettävä riskikartoitus (henkinen kuormittuminen, tapaturman vaarat, ergonomia, fysikaaliset- ja kemialliset vaaratekijät sekä biologiset altisteet), osaamisen kehittämisen suunnitelma sekä vuosittain päivitettävä työelämän laadun kartoitus (QWL). Kehityskeskustelut järjestetään vuosittain. Työhyvinvoinnin ongelmiin puututaan mahdollisimman varhain. Esihenkilön ja työntekijöiden tueksi on laadittu erilaisia henkilöstöhallinnon ohjeita esim. työkyvyn tukiprosessi ja päihdehuollon toimintaohje.

9. Toimintaympäristö ja tukipalvelut

Tähän kuvataan työyksiköiden

- tilat
- työtä tukevat palvelut, esim.
  - diagnostiset ja hoidolliset tukipalvelut: lääkehuolto, sihteeripalvelut, kuvantaminen
  - kuntoutuspalvelut: fysioterapia- ja toimintaterapiapalvelut, terveystieteiden palvelut
  - hallintopalvelut: talouspalvelut, henkilöstöpalvelut, asiantuntijapalvelut, tietohallintopalvelut
  - tukipalvelut: tekniset palvelut, materiaali- ja kuljetuspalvelut, ravinto- ja puhtaanapito- ja tekstiilipalvelut

Toimitilat:

Eljaskartano on Kajaanin kaupungin omistama yli 100 v. kivitalo, jossa tilat ovat kolmessa kerroksessa. Kellarissa on sauna-, pesu- ja kodinhoitotilat. 1. kerroksessa on henkilökunnan toimisto ja sosiaalitilat, olohuone, ruokailutila ja keittiö sekä viisi asukashuonetta. 2. kerroksessa on olohuone, lääkehuone ja viisi asukashuonetta sekä suihku. Käytössä on myös asukkaille tietokone nettiyhteydellä. Asukkaalla on vuokrasopimus omaan huoneeseen ja hän voi sisustaa huoneen omilla tavaroilla. Huoneissa ei ole kahta huonetta lukuunottamatta omia vessoja eikä suihkuja. Asukkaalla on avain omaan huoneeseen eikä sinne ole muilla asukkailla pääsyä. Omaiset voivat vierailla vapaasti asukkaan luona mutta yöpymismahdollisuutta ei ole. Kuntouttavana toimintona asukas siivoaa itse huoneen ja pesee pyykkit hoitajan ohjaamana tai avustamana. Yleisten tilojen siivouksesta ja jätehuollosta vastaavat yksityiset palveluntuottajat.

Rakennuksessa on sprinkleri-järjestelmä, jonka huollosta ja seurannasta vastaa kiinteistönhuolto. Poistumisharjoitus tehdään 2 x v. ja viiden vuoden välein on alkusammutuskoulutus sekä henkilökunnalle, että asukkaille.

Kotikuntoutuksen tilat sijaitsevat Seminaarin Kampuksen alueella Intellissa 2. krs., Satamakatu 3, 87100 Kajaani. Rakennuksessa on hissi. Tiloihin kuuluu avotoimisto, jossa työpiste jokaiselle työntekijälle, lääkenurkkaus ja keskusteluhuone. Ruokailutila on yhteinen talon muiden toimijoiden kanssa.

Ryhmätalon tilat sijaitsevat Kainuun keskussairaalan alueella, osoitteessa Sotkamontie 13 J. Ryhmätalon ovet ovat avoinna asiakkaille arkisin klo 8-15. Ryhmätalolla on ryhmätiloja sekä toimistotiloja.

Kajaanin Mielenterveys- ja päihdeyksikkö on Kainuun keskussairaalassa sijaitseva ajanvarauksellista vastaanottotoimintaa tuottava avohoitoyksikkö, jossa hoidetaan mielenterveys- ja riippuvuussairauksista ja -haitoista kärsiviä ihmisiä sekä heidän läheisiään. Eri kokoisia vastaanottohuoneita on 26 kappaletta, joita työntekijät varaavat vastaanottotyöhön keskussairaalan tilavarausjärjestelmän kautta. Vastaanottohuoneissa turvallisuustekijät on huomioitu mm. poistumisteillä sekä kalusteiden sijoittelulla. Lisäksi käytössä on myös yhteinen takatoimistotila. Henkilökohtaisia työtiloja ei ole. Keskussairaalassa on lukitus- ja kulunvalvontajärjestelmä, joka toimii työntekijöiden henkilökohtaisilla henkilökorteilla. Lisäksi käytössä ovat hälytysjärjestelmä, joiden käyttöön henkilökunta on koulutettu. Yleisissä tiloissa (käytävä- ja odotustilat) on valvontakamerat.

Kiinteistöhuollon palvelupyynnöt tehdään sähköisesti intranetissa: Tekniset palvelut (Reetta, Karoliina)

Kajaanin mielenterveys- ja päihdepäivystys sijaitsee Kainuun keskussairaalan yhteispäivystyksen välittömässä läheisyydessä (Sotkamontie 13). Sisäänkäynti mielenterveys- ja päihdepäivystykseen sekä korvaushoitoyksikköön ovesta F4.

Osasto E:n tilat sijaitsevat Kainuun keskussairaalassa 7. kerroksessa. Osasto on jaettu kolmeen eri soluun. A- ja B- soluissa on molemmissa yhdeksän potilashuonetta, joista yhdet huoneet ovat kahden hengen huoneita. C-solussa potilashuoneita on 12, joista kaksi on kahden hengen huoneita. Jokaisesta solussa on yksi eristyshuone. Potilashuoneissa on omat wc- ja suihkutilat. Osaston yhteisessä käytössä on sauna sekä vaatehuoltotila, jossa potilaat voivat pestä omia vaatteitaan. Lisäksi osastolla on toiminnallisen kuntoutuksen tila, jossa potilaille järjestetään arkisin yksilö- ja ryhmätoimintaa. Toiminnallisen kuntoutuksen tiloista pääsee myös sairaalan yhteiskäytössä olevalle kuntokadulle. Henkilökunnan käytössä on sairaalan yhteiskäytössä oleva takatoimisto, jonka yhteydestä löytyy 7. kerroksen neuvotteluhuone. Osaston psykiatrilla on oma huone solujen lähetyvillä. Henkilökunnan sosiaali- ja taukotiloja on takatoimiston yhteydessä ja toiminnallisen kuntoutuksen tilan vieressä.

Potilailla/omaisilla/vierailijoilla on osastolle mahdollista kulkea ainoastaan hissillä. Edellä mainituille on hissiaulassa oma sisäänuloa, josta kulkeminen osastolle tapahtuu ovikelloa soittamalla. Sairaalassa on käytössä henkilökortit ja kulunvalvonta. Sairaalan henkilökunta pystyy kulkemaan osastolla, mikäli osaston esihenkilö on siihen hakenut oikeudet.

Osasto 13:n tilat sijaitsevat keskussairaalan alueella olevassa rivitalossa, I- talo 1 A Sotkamontie 13. Osastolla on 6 yhden hengen huonetta sekä kaksi päivähuonetta, jotka on tarkoitettu päivä- ja avokuntoutujakävijöille. Yhteisiä tiloja ovat mm. olohuone, keittiö, kodinhoitohuone, sauna sekä pesuhuone. Osastolla on myös liikunnanohjaajan toimitila. Osaston ulko-ovet ovat lukittuina, kulku hoitajan avaamana. Henkilökunta on paikalla ma-to klo 7.00-19.30, pe klo 7.00-15.00 ja su klo 11.00-19.30. Lauantaisin osasto on suljettu.

Osasto E:n ja osasto 13:n palveluiden tuottajat:

- Toimitiloista vastaa Kainuun hyvinvointialue, kiinteistötekniikka
- Ateriapalveluiden tuottaja Vireko Oy
- Pesulapalveluiden tuottaja Pohjolan tekstiilipalvelu Oy
- Siivouspalveluiden tuottaja SOL
- Kiinteistöhuollon palveluiden tuottaja Tekniset palvelut
- Vartija- ja turvallisuuspalveluiden tuottaja Securitas

Paltamon ja Ristijärven mielenterveys- ja päihdepalveluilla on tiloja Paltamossa ja Ristijärvellä. Paltamossa samassa talossa toimii Kuntoutuskoti Taipale sekä ajanvarauksellista vastaanotto toimintaa tuottava avohoitoyksikkö, mielenterveys- ja päihdeyksikkö. Ristijärvellä on terveysasemalla mielenterveys- ja päihdepalvelujen käytössä yksi vastaanottohuone kahtena päivänä viikossa. Työntekijät tekevät myös kotikäyntejä asiakkaiden luokse ja työ sisältää paljon yhteistyötä verkostojen kanssa.

Kuntoutuskoti Taipaleessa on 12 asukashuonetta, joissa on oma wc- ja suihkutila. Yhteisiin tiloihin kuuluvat iso keittiötila, olohuone, ryhmähuone, saunatilat ja pyykkihuone. Tiloihin kuuluvat lisäksi hoitajien toimistotiloja sekä lääkehuone. Kuntoutuskodin asiakkaiden käytössä olohuoneessa on myös tietokone nettiyhteydellä. Mielenterveysyksikön puolella on 3 vastaanottohuonetta ja odotustilakäytävän yhteydessä asiakas-wc. Henkilökunnalle on omat sosiaaliset tilat sekä taukokuone. Rakennuksessa on automaattinen paloilmoitinjärjestelmä sekä sprinkleri-keskus, jonka huollosta ja seurannasta vastaa kiinteistöhuolto. Toimitilojen vuokranantajana Paltamossa toimii Paltamon Kunta ja Ristijärvellä Attendo. Ateriapalvelujen tuottajana Taipaleessa v.2025 alusta toimii Vireko Oy ja siivouspalveluista vastaa SOL/ Clean & Safe Oy. Kiinteistöhuollon palveluista vastaa Paltamon kunnan kiinteistöhuolto. Pesulapalvelut tuottaa Comforta Oy. Vartijapalvelut tilataan Securitas Oy:ltä. Turvallisuusasioita on huomioitu sekä tiloissa että turvajärjestelmissä. Hälytinsäätöjärjestelmänä on 9S ja työtiloissa on poistumisovet. Pääovet toimivat sähköisellä lukituksella ja niitä pidetään tarvittaessa lukossa myös päiväaikaan.

Samoojan kuntoutuskoti sijaitsee Huuhkajanvaarassa Samoojantie 2A, 87700 Kajaani. Tilat ovat uudet ja ne ovat yhdessä kerroksessa. Tilojen yhteydessä on aidattu oma piha. Lääkkeet toimittaa Yliopiston Apteekki. Materiaalipalveluista vastaa Kainuun hyvinvointialueen materiaalipalvelut. Hälytinsäätöjärjestelmä 9s, Kainuun hyvinvointialueen tietohallinto, vartijapalvelut Securitas Oy, puhtaanapitopalvelut Sol, kiinteistöhuolto Kajaanin kiinteistöhuolto, työvaatteet Lindström, linनावaatteet Comforta, lääkejäte Lassila & Tikanoja, jäte Ekokymppi ja Lassila & Tikanoja.

Salmijärven kuntoutuskoti sijaitsee osoitteessa Salmijärventie 300E, eli Salmijärven sairaalassa, joka on perustettu 1956. Toiminta painottuu yhteen kerrokseen. Kahden hengen huoneita on viisi kappaletta, yhden hengen huoneita kuusi. Omia wc:tä ei ole ja on yksi yhteinen suihkutila, jossa myös sauna. Yhteisiin tiloihin kuuluu kaksi ruokailu- ja olohuonetilaa ja pyykkitupa. Lisäksi on hoitajien kanslia ja lääkehuone. Ylemmässä kerroksessa on hoitajien sosiaalitila, kaksi ryhmätilaa ja kuntosali. 9S yhteistyökumppanina meillä toimii naapurissa sijaitseva Salmilan kolmikerroksinen sosiaaliyksikkö. Muutoin palvelut tuottaa samat organisaatiot kuin yllä Samoojan kertomuksessa kuvattu.

Sotkamon mielenterveys- ja päihdeyksikkö on ajanvarauksella toimiva avohoitoyksikkö terveysaseman yhteydessä (Keskuskatu 9) perhekeskuksen tiloissa. Yksikössä hoidetaan mielenterveyden tai riippuvuuden ongelmista oireilevia ihmisiä ja heidän läheisiään. Vastaanottohuoneita on käytössä seitsemän kappaletta. Jokaisella työntekijällä on oma huone. Turvallisuustekijät huoneissa on huomioitu poistumisovilla ja kalusteiden sijoittelulla. Perhekeskuksessa on käytössä hälytysjärjestelmä, jota testataan kuukausittain. Yleisissä tiloissa on valvontakamerat. Vartija- ja turvallisuuspalvelut tuottaa AVARN Security. Kunnan kiinteistötoimelle kiinteistön palvelupyynnöt tehdään sähköpostilla tai puhelimitse.

Suomussalmen mielenterveys- ja päihdeyksikkö toimii Suomussalmella Koksarinkuja 9 ja Hyrynsalmella Kiviöntie 11 osoitteissa. (työntekijät ovat pääsääntöisesti töissä arkisin 8-16) Suomussalmen yksikön toimitilat ovat 7 vuotta sitten rakennettu mielenterveys- ja päihdeyksikköä varten. Yksikössä on kuusi toimistohuonetta ja 3 ryhmähuonetta, jotka ovat myös Kuntoutuskodin käytössä. Samoissa tiloissa toimii myös 12-paikkainen Kuntoutuskoti. Kuntoutuskodilla työntekijä on töissä arkisin 7:45-20 ja viikonloppuisin sekä arkipyhinä 9-18. Kuntoutuskodilla on 8 yhden hengen huonetta, jotka ovat kalustettu ja joissa on oma WC ja suihku sekä jääkaappi. Neljässä huoneessa on lisäksi pienoiskeittiö ja oma uloskäynti ja terassi maan tasalla. Lisäksi on yksi Päiväsairaalahuone, jossa voi käydä levähtelemässä, siellä pistetään injektioita ja pidetään hoitoneuvotteluja. Lisäksi on yhteinen iso oleskeluhuone/keittiö, pesuhuone, sauna ja pyykkihuone. Hyrynsalmen 2 toimistoa on siirtynyt marraskuussa 2024 entisiin vuodeosaston tiloihin Hyrynsalmen terveysasemalla. Teemme paljon myös kotikäyntejä asiakkaiden koteihin.

Turvallisuus tekijät on huomioitu Suomussalmella niin, että joka huoneesta on poistumismahdollisuus toiseen huoneeseen. Hyrynsalmella toimisto huoneissa on vain yksi ovi. Meillä on käytössä Avack-hälytysjärjestelmä - ja lisäksi meillä on käytössä 9-S turvajärjestelmä. Meillä on käytettävissä myös yksi yhteinen vahtimestari Suomussalmen ja Hyrynsalmen toimipisteiden kanssa, jolle menee myös hälytykset. Osalle asiakkaista/asukkaista tulee Yliopiston apteekista annosjakelulääkepussit 2 viikon välein.

Suomussalmen rakennuksessa on Sprinkleri-järjestelmä ja tulipalon sattuessa tieto menee automaattisesti palo- ja pelastusyksikköön. Sprinkleri-järjestelmän toimivuudesta ja kiinteistön hoidosta vastaan Suomussalmen kunnan tekninen osasto. Jätekuljetuksen hoitaa Ekokymppi ja Tikanoja Lassila. Siivouspalvelut tuottaa SOL.

Kuhmon mielenterveys- ja päihdeyksikkö sijaitsee osoitteessa Kainuuntie 88, 2.krs. Tiloihin kuuluu kuusi vastaanottohuonetta, neuvotteluhuone, keittiö, odotustilat, asiakaswc:t, lääkehuone, varasto ja henkilökunnan sosiaalitilat. Avokuntoutus sijaitsee osoitteessa Könninmäentie 2 A 1. Tiloihin kuuluu kaksi toimistohuonetta, lääkehuone, keittiö, olohuone, henkilökunnan sosiaalitilat, asiakas-wc ja varasto. Yksiköissä on käytössä Avack-hälytysjärjestelmä, jota testataan kuukausittain. Vartiointipalvelut tuottaa Vartiointiturva Ky.

Sotkamon Kuntoutuskoti sijaitsee osoitteessa Rantatie 3A. Yläkerrassa sijaitsee yksi asunto ja kolme kuntoutuskotipaikkaa. Niiden yhteydessä pieni keittiö, wc/suihkutila ja oleskelutilat. Oleskelutiloissa asiakastietokone nettiyhteydellä. Ylhäällä myös henkilökunnan kaksi toimistoa, lääkehuone, keittiö ja suihku/wc tila henkilökunnalle. Alakerrassa sijaitsee kolme asuntoa ja kaksi kuntoutuskotipaikkaa, keittiö, ruokailutila ja WC/suihkutila. Kellarikerroksesta löytyvät sauna ja pesutilat, pyykkitupa ja varastotiloja. Talossa on automaattinen palohälytysjärjestelmä. Yleisten tilojen siivous kahdesti viikossa, asiakashuoneiden/ omien asuntojen siivouksesta asiakkaat huolehtivat itse tuettuna tai he ostavat siivouspalvelun.

10. Omavalvonnan toteutus, seuranta ja raportointi

Omavalvontaa toteutetaan omavalvontasuunnitelman mukaan. Palvelualueen omavalvontasuunnitelman toteutuksesta vastaavat palveluyksikönpäälliköt. Apulaisesihenkilöiden ja henkilökunnan vastuulla on toteuttaa palveluyksiköiden omavalvontasuunnitelmia ja toimia niin, että palvelujen laatu ja asiakas- ja potilasturvallisuus varmistetaan ja sitä jatkuvasti kehitetään.

Omavalvontasuunnitelman toteutumista seurataan systemaattisesti ja jatkuvasti. Seurannassa havaittuihin puutteisiin ja poikkeamiin toteutetaan korjaavat toimenpiteet. Omavalvonnan toteutuminen, seuranta ja seurannan pohjalta toteutetut muutokset raportoidaan säännöllisesti osana toiminnan- ja talouden arviointia kolmen kuukauden välein. Vastuualueen toimintaa seurataan tehokkuudella, vaikuttavuudella, laadulla sekä henkilöstön sisäisellä toimivuudella.

Tehokkuus

Mittari	Tavoite	Toteuma	Raportointitaso
Hoitojaksot / uudet asiakkuudet			palveluyksikkö palvelualue toimialue? hyvinvointialue?
Asiakaskontaktit/hoitaja			palveluyksikkö palvelualue toimialue? hyvinvointialue?
Osastohoitovuorokaudet			palveluyksikkö palvelualue toimialue? hyvinvointialue?
Päihdelaitoshoitopäivät			palveluyksikkö palvelualue toimialue? hyvinvointialue?
Toimintakulut	talousarvio	talouden raportointi ja tilinpäätös	palvelualue toimialue hyvinvointialue

Vaikuttavuus

Mittari	Tavoite	Toteuma	Raportointitaso
Hoitosuhteiden suunniteltu päätyminen			palveluyksikkö
Asiakaspalaute (QPro ja sanallinen palaute)			palveluyksikkö palvelualue

Laatu

Mittari	Tavoite	Toteuma	Raportointitaso
Haitta- ja vaaratapahtumat (Haipro)			palveluyksikkö palvelualue toimialue
Perehdytys	100% suunnitelman mukaan		palveluyksikkö
Asiakastyytyväisyys (QPro ja sanallinen palaute)			

Henkilöstön sisäinen toimivuus

Mittari	Tavoite	Toteuma	Raportointitaso
Työelämän laatumittari (QWL)		2 x vuosi	palveluyksikkö palvelualue toimialue
Sairauspoissaolot (työkyvyn tuen toimintamalli)	Hyvinvointialueen keskiarvo		palvelualue toimialue
Kehityskeskustelut TUKU kysely	100% toteutuminen	1 x vuosi	palveluyksikkö